

UITWERKING NATUURWAARDEKAART

In het kader van de gedragscodes beheer
groenvoorzieningen en ruimtelijke ontwikkeling

gm **gooisemeren**

BTL
Advies

COLOFON

Oisterwijk, 16 oktober 2017

Opgesteld door	BTL Advies BV. Parklaan 1 5061 JV Oisterwijk Postbus 385 5060 AJ OISTERWIJK t 013 52 99 555 f 013 52 99 550 e advies@btl.nl
Opdrachtgever	Gemeente Gooise meren
Projectnummer	722055
Status	DEFINITIEF

INHOUD

1 INLEIDING	5
2 (BESCHERMDE) NATUURGEBIEDEN	7
2.1 Beschermde gebieden	7
2.2 Niet wettelijk beschermde gebieden met bijzondere status	9
2.3 Waardevolle groen- en waterstructuren	10
3 BESCHERMDE SOORTEN	12
3.1 Vleermuizen	12
3.2 Grondgebonden zoogdieren	13
3.3 Vogels	14
3.4 Vissen	16
3.5 Amfibieën	16
3.6 Reptielen	17
3.7 Insecten	17
3.8 Vaatplanten	18
3.9 Overige soortgroepen	18
LITERATUUR	19
BIJLAGE 1 REGIONALE STAAT VAN INSTANDHOUDING	21

1 INLEIDING

De voor u liggende rapportage en de bijbehorende natuurwaardenkaart geven inzicht in de verspreiding van aanwezige beschermde soorten en waardevolle gebieden binnen de gemeente Gooise Meren.

Kader en doelstelling

Tijdens het uitvoeren van beheerwerkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen, is het mogelijk dat schade toegebracht wordt aan beschermde plant- en diersoorten. Dit is verboden in het kader van de Wet natuurbescherming. Door werkzaamheden uit te voeren conform de richtlijnen van een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode, blijven de waarden van de voorkomende flora en fauna behouden en is het niet nodig een ontheffing aan te vragen. Deze natuurwaardenkaart is opgesteld om te voldoen aan de eisen die in de gedragscode 'beheer groenvoorzieningen' en de gedragscode 'ruimtelijke ontwikkelingen' worden gesteld aan de beschikbaarheid van verspreidingsgegevens. Ook maakt de kaart inzichtelijk welke beschermde gebieden in de gemeente zijn gelegen. Met de natuurwaardenkaart wordt aan de eisen die beide gedragscodes stellen voldaan.

Werkwijze en onderzoeksgebied

De eerste stap in de totstandkoming van de natuurwaardenkaart is een bron- en literatuurstudie naar de beschermde soorten in de gemeente Gooise Meren. Hierbij zijn onder andere de volgende bronnen geraadpleegd:

- Flora- en faunaverspreidingsatlassen;
- Aangeleverde soortverspreidingsgegevens (door de gemeente);
- De nationale databank flora & fauna (NDFF).

Vervolgens is een ecoscan in het veld uitgevoerd waarbij vooral het areaal te beheren groen dat in eigendom is van de gemeente (gemeentelijke groenvoorzieningen zoals bermen, bosplantsoen, oevers van waterlopen enzovoorts) is onderzocht op het voorkomen van beschermde soorten. Omdat in (natuur)gebieden die niet in eigendom/beheer zijn van de gemeente juist veel beschermde soorten aanwezig zijn, zijn deze ook (globaal) meegenomen tijdens de ecoscan en het bron- en literatuuronderzoek. In deze (natuur)gebieden aanwezige beschermde soorten beperken zich namelijk niet tot deze gebieden maar komen ook voor in aangrenzende terreinen die wel in beheer en/of eigendom zijn van de gemeente. Ook kan deze informatie relevant zijn bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Deze rapportage is gericht op soorten die mogelijk effecten ondervinden van het beheer van groenvoorzieningen en ruimtelijke ontwikkelingen.

Inhoud natuurwaardenkaart

De natuurwaardenkaart geeft gebieden weer die bij wet beschermd zijn of een bijzondere status hebben (Natura 2000- gebieden en Natuurnetwerk Nederland (NNN)). Daarnaast zijn verspreidingsgegevens van de soorten die vanuit de Wet natuurbescherming beschermd zijn opgenomen. Soorten van de Rode lijst die niet in de Wet natuurbescherming zijn opgenomen, zijn niet op de natuurwaardenkaart gezet. Deze zijn namelijk niet wettelijk beschermd. Wel

zijn meegenomen de voormalig strikter beschermde soorten (tabel 2 en 3) van de Flora- en faunawet die onder de Wet natuurbescherming hun beschermde status verloren hebben. Gemeente Gooise Meren hecht nog steeds waarde aan deze soorten en wil graag rekening houden met deze soorten.

Intekenen beschermde soorten op de Natuurwaardenkaart

Gebieden zijn aangegeven als risicogebieden indien territoriums, verblijfplaatsen of nesten zijn vastgesteld binnen het gebied. Wanneer dit het geval is, is onderzocht in hoeverre de omgeving ook geschikt is voor de soort en dus mogelijk ook gebruikt als habitat. Wanneer dit is bepaald zijn de gebieden ingetekend als de risicogebieden. Indien veel waarnemingen gemeld zijn van een soort op één plek zonder vastgesteld territorium, verblijfplaats of nest is er toch vanuit gegaan dat iets dergelijks in de omgeving aanwezig is. Bij zulke plekken is ook onderzocht in hoeverre het gebied geschikt is voor de betreffende soort, zowel in het veld als een bureauanalyse. Indien het gebied als geschikt is beoordeeld dan is het ingetekend als risicogebied voor de betreffende soort.

Regionale staat van instandhouding beschermde soorten

De functionaliteit van vaste rust- en verblijfplaatsen (zoals slaapplek ransuil, nest waterspitsmuis, broeihoop ringslang) van beschermde soorten moet behouden blijven. Hiertoe is het belangrijk dat bij de uitvoering van activiteiten rekening wordt gehouden met de actieradius en de specifieke omgevingseisen van de soort. Soorten die in de wijde omgeving voedsel zoeken hebben een grotere actieradius dan soorten die gebonden zijn aan een kleiner gebied. Hierdoor ondervinden ze minder makkelijk wezenlijke invloed van een activiteit dan soorten met een kleinere actieradius. Ook is het belangrijk dat de landschapselementen waarvan de soort afhankelijk is behouden blijven. Daarom zijn in bijlage 1 “Regionale staat van instandhouding” per soort de specifieke omgevingseisen en de actieradius weergegeven.

Daarnaast is in bijlage 1 per soort bepaald hoe de verspreiding in de regio is en of in de gemeente geschikt leefgebied aanwezig is. Indien een verblijfplaats moet worden opgeheven, kan met behulp van deze informatie door een ter zake deskundige de regionale staat van instandhouding van de soort worden afgeleid. Dit is (samen met bovengenoemde actieradius en specifieke omgevingseisen) bepalend voor de hoeveelheid invloed die een soort op populatieniveau zal ondervinden van een bepaalde activiteit.

Een soort is in een gunstige staat van instandhouding indien het voortbestaan van de populatie op korte en lange termijn niet wordt bedreigd. Een soort met een gunstige staat van instandhouding is op populatieniveau veerkrachtiger (en kan zich daardoor sneller herstellen) dan een soort met een ongunstige staat van instandhouding. Een ruimtelijke ontwikkeling mag de gunstige staat van instandhouding van een soort niet in gevaar brengen.

Aanduiding gebieden op de Natuurwaardenkaart

Op de natuurwaardenkaart is met verschillende kleuren onderscheid gemaakt tussen wettelijk beschermde gebieden en gebieden met bijzondere status (Natuurnetwerk Nederland). Deze gebieden worden in navolgend hoofdstuk beschreven.

2 (BESCHERMDE) NATUURGEBIEDEN

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het aspect gebiedsbescherming. Het gaat hierbij om gebieden die beschermd zijn in het kader van de Wet natuurbescherming. Het betreffen gebieden die zijn aangewezen als Natura 2000-gebied (Habitat- en Vogelrichtlijngebied). Daarnaast worden ook gebieden behandeld die niet beschermd zijn, maar wel een bepaalde status hebben, bijvoorbeeld het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Nationale Landschappen. Ten slotte worden enkele belangrijke groen- en watergebieden in de gemeente beschreven.

2.1 BESCHERMDE GEBIEDEN

In de directe omgeving van Gooise meren zijn de Natura 2000-gebieden Naardermeer, Eemmeer & Gooimeer Zuidoever, Markermeer & IJmeer en de Oostelijke Vechtplassen gelegen. Allen zijn aangewezen als Vogel- en Habitatrichtlijngebied.

Het Natura 2000 gebied Naardermeer bevindt zich ten westen van Bussum en Naarden en bestaat uit enkele meren, waaronder het Naardermeer. Het Naardermeer is een natuurlijk meer op de overgang van een glaciale stuwwal naar het laaggelegen zeekleilandschap. Door verlanding van het meer is een gevarieerd mozaïek ontstaan van natte bossen, rietlanden, veenmosrietlanden en open water met waterplanten. Het gebied is van groot belang voor moerasvogels als grote karekiet en purperreiger. Een groot deel van de omliggende polders is in de afgelopen jaren omgevormd tot natte, open moerasgebieden, die grote aantallen watervogels en steltlopers herbergen.

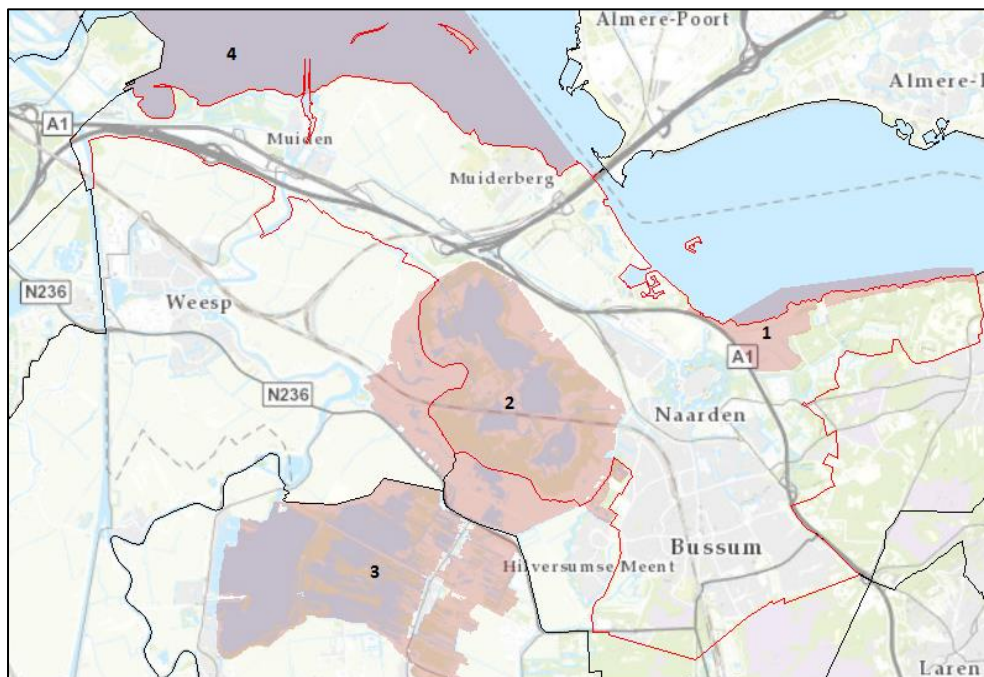
Als gevolg van een geleidelijk voortschrijdende verlanding van het Naardermeer zijn alle elementen uit de laagveenverlanding aanwezig. Het gebied is vooral belangrijk voor de jongste (open water met waterplanten) en de oudste stadia (broekbossen). De fauna van het gebied is bijzonder als gevolg van de grote variatie en de aanwezigheid van enkele specifieke biotopen, zoals grote oppervlakten water riet. De verbossing en het ouder worden van het bos heeft een grote invloed gehad op de vogelfauna. In deze bossen broeden kleine bonte specht, appelvink, glanskop en havik. Ook een aantal moerasvogels, waaronder reigers en aalscholver, broedt in bomen en struiken in het bos of aan de rand daarvan.

Aan de noord- oostzijde van de gemeente ligt N2000- gebied de Eemmeer & Gooimeer Zuidoever. Dit betreft voornamelijk het water dat buiten de gemeentegrenzen valt maar ook een klein gedeelte land dat binnen de grenzen valt. Het N2000- gebied betreft een vogelrichtlijn gebied. Doelbroedvogel van het gebied is de Visdief. Daarnaast is zijn ook niet broeddoelsoorten aangewezen voor een tal van watervogels, hierbij ligt de focus niet op broedgevallen maar met name op foerageer- en rustgebieden.

De Oostelijke Vechtplassen bestaan uit een reeks van laagveengebieden op de grens van Noord-Holland en Utrecht, tussen de Vecht en de Utrechtse Heuvelrug. Het veen in het gebied is op veel plaatsen vergraven, waardoor een afwisseling van land en water is

ontstaan met grote plassen, sloten, rietlanden en andere moerassen, graslanden en bossen. Van Europees belang zijn de begroeiingen van open water, restanten trilveen, de grote oppervlakte aan moerasbos, populaties van de Noordse woelmuis, grote aantallen foeragerende vleermuizen en diverse water- en moerasvogels. Samen met de Wieden en Weerribben behoort het gebied tot de belangrijkste laagveenmoerassen van ons land.

Het Markermeer en IJmeer is het Natura2000- gebied dat ten noorden van de gemeente ligt en vormt het gehele Markermeer en IJsselmeer. Voor dit gebied gelden de rivierdonderpad en de meervleermuis als doelsoorten.

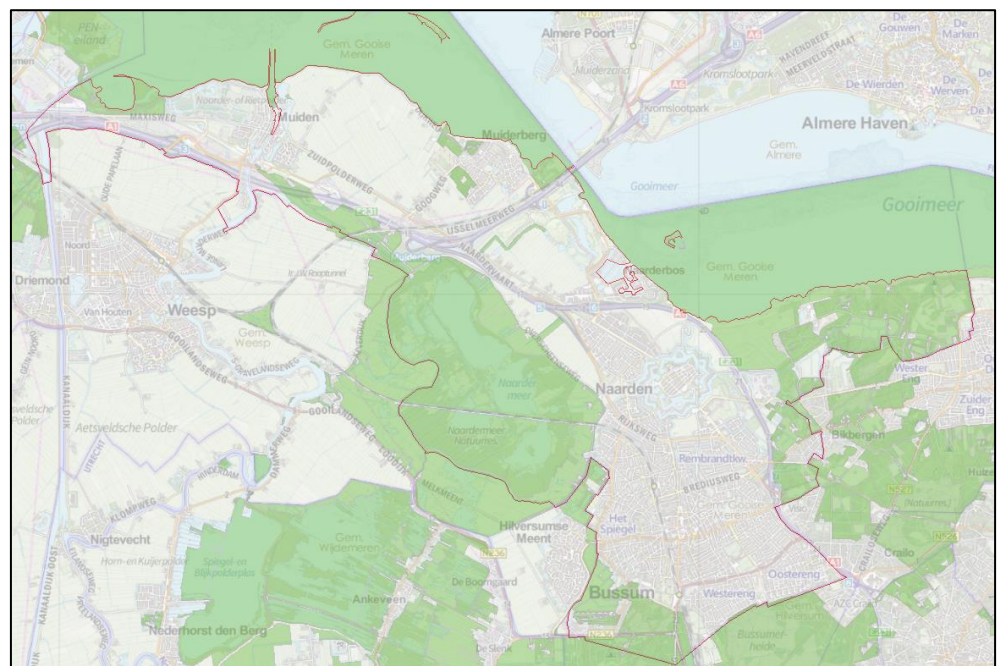
N2000 gebieden (1: Eemmeer & Gooimeer Zuidoever; 2: Naardermeer; 3: Oostelijke Vechtplassen; 4: Markermeer en IJmeer) (Bron: RVO)

2.2 NIET WETTELIJK BESCHERMDE GEBIEDEN MET BIJZONDERE STATUS

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Naast de bovengenoemde Natura 2000-gebieden maken een aantal andere gebieden in het buitengebied van de gemeente Gooise meren deel uit van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De status van deze gebieden is in het provinciaal beleid vastgelegd en wordt via het streekplan planologisch beschermd. Deze gebieden zijn weergegeven op de Natuurwaardenkaart. Naast de reeds beschreven gebieden zijn de volgende gebieden in de NNN opgenomen:

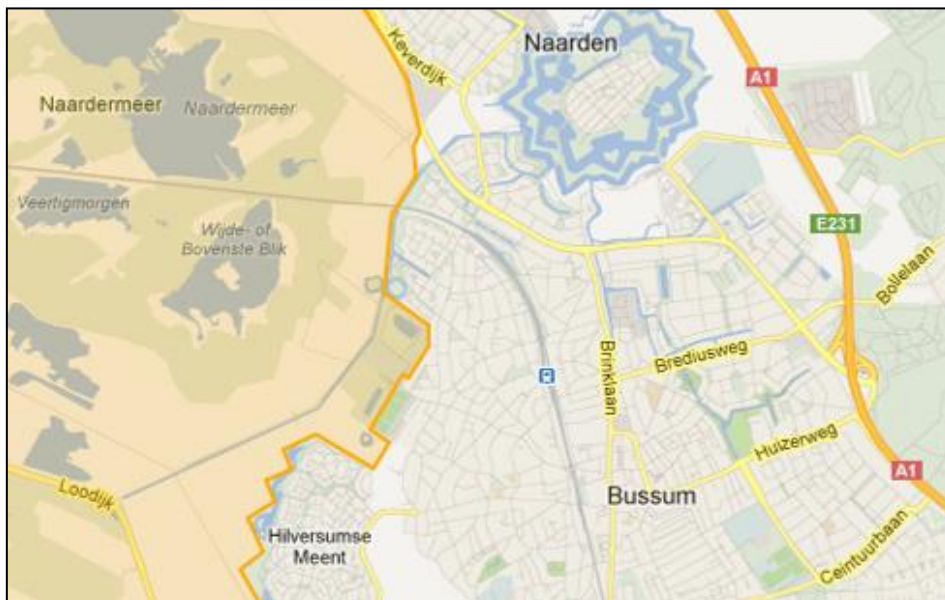
- De Franse Kamp, een bosgebied op voormalig heideterrein ten zuiden van de Franse Kampweg;
- Zanderij Cruysbergen: In dit laaggelegen gebied met brede sloten, gelegen op de overgang tussen het hoge Gooi en de laag gelegen polder, werd zand afgegraven en in afgevoerd naar Amsterdam om daar de bodem te verstevigen. In 2006 werd deze voormalige zanderij heringericht tot natuurontwikkelingsgebied. Het schone kwelwater dat in de sloten naar boven komt, zorgt voor een bijzondere flora en fauna;
- Bussums Bloei: dit kleine bosgebied is gelegen aan weerszijden van de Nieuwe 's-Gravelandseweg en grenst zowel aan de Franse Kampheide en de Zanderij Cruysbergen. Het vormt hierdoor een belangrijke schakel tussen deze twee gebieden;
- Bosstrook tussen het spoor en de Naarderweg;
- Valkeveen;
- Het Krocher- en Echobosch nabij Muiderberg;
- Gebied ten noord- westen van de A27 ter hoogte van de grens naar Flevoland;
- Gebied in het noord- westen van de gemeente,

NNN: groen ingetekend (bron: provincie Noord-Holland)

Nationale Landschappen

In de nabijheid van de gemeente Gooise meren is een Nationale Landschap gelegen, namelijk het Groene Hart. Dit Nationale Landschap is gelegen ten westen van Bussum en Naarden. De begrenzing van het Groene Hart valt ter hoogte van Bussum samen met de begrenzing van het Natura 200 gebied Naardermeer..

Nationaal Landschap Groene Hart: oranje ingetekend

2.3 WAARDEVOLLE GROEN- EN WATERSTRUCTUREN

Naast de beschermde natuurgebieden en het Natuurnetwerk Nederland bevinden zich in de gemeente Gooise Meren ook andere waardevolle groen- en waterstructuren. Omdat dit kleinschalige natuur betreft en dus lastig te zien op de natuurwaardekaart zijn deze niet ingetekend op de natuurwaardekaart. Binnen en in de directe omgeving van deze gebieden is het risico op overtreding van de Wet natuurbescherming relatief groter dan in andere gebieden, vanwege het voorkomen van geschikt habitat voor (diverse) beschermde soorten. Om toch inzicht te geven in welke gebieden een verhoogd risico hebben worden hieronder een aantal gebieden en structuren beschreven:

- Ecologische bermen: Ecologische bermen vormen vaak een essentieel onderdeel van verbindingen van natuur. Dergelijke bermen zijn migratieroutes voor insecten zoals vlinders en bijen. Tevens is ook beschermde flora te verwachten in dergelijke bermen.
- Ecologisch beheerde parken: Door de biodiversiteit in ecologische parken is de kans aanwezig dat beschermde flora en fauna voorkomen. Zo zijn in dergelijke parken een diversiteit aan planten, vlinders, kleine zoogdieren, insecten en, indien wateren aanwezig zijn, vissen en amfibieën.
- Binnen de gemeente Gooise Meren liggen diverse bossen. Deze bossen bieden geschikt habitat voor vleermuizen, vogels en zoogdieren. Indien dergelijke bossen nog geen onderdeel uitmaken van de N2000 of de NNN wordt het toch aangeraden om in deze gebieden voorzichtig om te gaan met de natuur.
- Watergangen kunnen interessant zijn voor vissen en amfibieën. Watergangen die beschoeid zijn, zijn voor amfibieën ongeschikt omdat ze vanuit dergelijke wateren niet terug het land op kunnen. Indien werkzaamheden gedaan worden in wateren is het aan te raden om van te voren een inventarisatie te maken welke vissen in het

water zitten. Sommige wateren zijn ingetekend als geschikte wateren voor vissen als kleine modderkruiper en bittervoorn. Deze soorten zijn in de Wet natuurbescherming niet meer beschermd maar hier geldt nog wel de zorgplicht.

- Mogelijk zijn ook de oevers van watergangen interessant voor vegetatie, vogels en libellen. Indien de biodiversiteit hoog is in de oever is de kans op beschermde soorten hoger.
- Ecologische poelen zijn zeer interessant voor amfibieën en libellen. Dergelijke poelen geven ook een verhoogd risico van beschermde flora en fauna.

3 BESCHERMDE SOORTEN

In dit hoofdstuk worden de in de Wet natuurbescherming beschermde soorten die in de gemeente voorkomen beknopt per soortgroep beschreven.

3.1 VLEERMUIZEN

In de literatuur worden voor de gemeente Gooise Meren tien soorten vleermuizen gemeld. (Atlas van de Nederlandse zoogdieren, 2016). Alle vleermuizen zijn volgens de Wet natuurbescherming streng beschermd. Afhankelijk van de soort maken vleermuizen gebruik van openingen in oudere gebouwen en/of bomen om te gebruiken als vaste rust- en verblijfplaats.

Gebouwbewonende vleermuizen

Typische gebouwbewonende vleermuissoorten die voorkomen in de gemeente Gooise Meren zijn de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de gewone grootoorvleermuis, de baardvleermuis, de meervleermuis, de tweekleurige vleermuis en de laatvlieger.

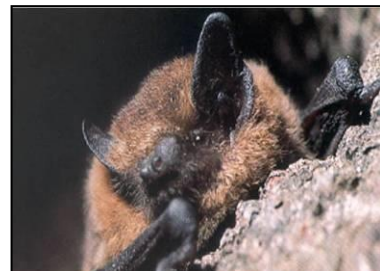
Om de Natuurwaardenkaart overzichtelijk te houden is niet elk potentieel geschikt gebouw aangegeven maar zijn de geschikte verblijfplaatsen beschreven. Enkele verblijfplaatsen zijn de afgelopen jaren in kaart gebracht, deze zijn ingetekend in de natuurwaardekaart. Dit betreffen zowel gebouwen als bomen. Hieronder wordt wel beschreven welk soort gebouwen een verhoogd risico hebben op het voorkomen van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen.

De voorkeur van gebouwbewonende vleermuizen gaat uit naar oudere gebouwen met dakpannen en spouwmuren. Desondanks kunnen ook nieuwere gebouwen door vleermuizen worden gebruikt. Belangrijk is dat er toegangsmogelijkheden aanwezig moeten zijn voor vleermuizen. Hierbij worden de kleinste openingen gebruikt om binnen te komen en te overnachten en/of te overwinteren. Ook dakbeschotten, houten schuren en zolders zijn van belang voor vleermuizen. Huizen met dakpannen en spouwmuren zijn volop aanwezig binnen de bebouwing van de gemeente Gooise Meren. In combinatie met de groene omgeving zijn de meeste gebouwen in de gemeente geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen.

Boombewonende vleermuizen

Typische boombewonende soorten die voorkomen in de gemeente Gooise Meren zijn de ruige dwergvleermuis, de baardvleermuis (beide verblijven ook in gebouwen), de rosse vleermuis en de watervleermuis.

De boombewonende vleermuissoorten maken gebruik van openingen in bomen in de vorm van onder andere holtes en spleten, die kunnen dienen als vaste rust- en verblijfplaats. Als winterverblijfplaats gebruiken deze soorten vaak gebouwen, vleermuiskasten, bunkers en landhoofden van bruggen. In de gemeente bevinden zich met name in het buitengebied op

Gewone dwergvleermuis

verschillende locaties bomen met mogelijkheden voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Indien verblijfplaatsen bekend zijn vanuit de natuurorganisaties zijn deze ingetekend op de natuurwaardekaart.

Vlieg- en migratieroutes

Vleermuizen maken gebruik van migratieroutes en vliegroutes. Migratieroutes zijn vaste routes tussen zomer- en winterverblijfplaats. Vliegroutes zijn vaste routes tussen verblijfplaats en voedselgebied. Hierbij zijn vleermuizen afhankelijk van lijnvormige elementen in het landschap, bijvoorbeeld een bomenrij/-laan, dijk of watergang en oevervegetatie. In het geval een migratieroute of vliegroute structureel van belang is voor de instandhouding van vaste rust- en verblijfplaatsen, zijn deze eveneens beschermd door de Wet natuurbescherming.

Belangrijke foerageergebieden of jachtgebieden bevinden zich aan de randen van de natuurgebieden en aan de randen van de dorpen van de gemeente. Ook boven waterpartijen en watergangen binnen de bebouwde kom wordt naar verwachting gejaagd door verschillende vleermuissoorten, hierbij vormen zeker de grachten van Naarden een interessant foerageergebied.

3.2 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Uit het bron- en literatuuronderzoek blijkt dat binnen de gemeente Gooise Meren mogelijk zes beschermde zoogdiersoorten aanwezig zijn. Het betreft de das, boommarter, steenmarter, hermelijn, wezel, otter en eekhoorn. Het biotoop van de boommarter bestaat uit bos. De boommarter komt mogelijk voor in de bosgebieden ten zuiden van het MOB-complex. Daarnaast zijn het bosgebied de Franse Kamp en de bossen rondom Muiden geschikt voor deze soort. Omdat deze soort lastig is te signaleren zijn op de kaart alleen de gebieden ingetekend waar de boommarter zeker voorkomt, maar eigenlijk zijn alle oudere bossen geschikt voor de boommarter. De das is gesignaleerd in twee gebieden, namelijk de Franse Kamp en Valkeveen. Mogelijk zit de soort hier gevestigd. De eekhoorn is een vrij algemeen soort en komt voor in de bebouwde kom van Bussum en Muiderberg. De oudere bomen in parken en tuinen vormen geschikt foerageergebied voor deze soort. Tijdens het veldbezoek aan de gemeente zijn in de bossen van Muiderberg enkele nesten van eekhoorns waargenomen, de verwachting is dat binnen de gemeente meer nesten aanwezig zijn. Daarnaast zijn waarnemingen van deze soort in Valkeveen. De Otter is waargenomen in de omgeving van de brug (A6) van Noord- Holland naar Flevoland. Deze soort is de laatste jaren bezig met een sterke verspreiding. Daarom is de soort zeker niet uit te sluiten in andere delen van de gemeente waar veel begroeiing in de oevers aanwezig is. Het waarnemen van de soort is echter lastig omdat de soort erg schuw is. Op locatie van de waarneming is het leefgebied echter niet ideaal. Een groot deel van de oever is afgezet met basaltblokken. De delen waar de oever wel geschikt is voor otters is lastig toegankelijk en is daarom niet onderzocht op sporen van de soort. Maar de oevers zijn daar wel geschikt. De steenmarter is waargenomen in de omgeving van het Spant. Nadere gegevens over deze melding zijn echter niet bekend. Steenmarters komen voornamelijk voor in gebieden met kleinschalige landbouw met de aanwezigheid van groenstroken, heggen, bosjes, greppels en bermen, doorgaans in de buurt van bebouwing. De hermelijn en wezel zijn beide veelvuldig waargenomen ten zuiden van natuurgebied het Naardermeer. Van de bunzing zijn geen waarnemingen bekend, maar volgens de verspreidingsatlas is de soort aanwezig in de omgeving. Omdat marterachtige lastig zijn waar te nemen en beperkt kritisch zijn voor

wat betreft de leefomgeving is het lastig in kaart te brengen waar ze exact zitten. Over het algemeen komen de soorten voor in kleinschalige landschappen waarbij ruige vegetatie de voorkeur geniet.

3.3 VOGELS

De bescherming van vogels is gericht op de aan- of afwezigheid van broedgevallen. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar door gebruiken of elk jaar terugkeren naar hetzelfde nest, zijn jaarrond beschermd. Dit geldt voor een relatief klein aantal soorten. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Omdat voor deze soorten geldt dat deze het nest eenmalig gebruiken, vallen dergelijke nesten alleen tijdens het gebruik van vogels onder de bescherming van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig, mits het nest niet meer in gebruik is.

De provincie onderscheidt vijf categorieën vaste nesten. Op de categorieën 1 tot en met 4 van de vaste nesten gelden de verbodsbepalingen van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming het gehele jaar. Tot categorie 5 behoren soorten, waarvan de nesten in principe niet jaarrond beschermd zijn (met uitzondering van gevallen waarbij zwaarwegende ecologische feiten van toepassing zijn), maar wel een inventarisatie gewenst is. Hieronder worden de soorten uit bovenstaande categorieën die voorkomen in de gemeente Gooise Meren beschreven.

Categorie 1

Onder deze categorie vallen nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats. De steenuil is de enige soort die tot deze categorie behoort. Voor deze soort is zijn nestkasten geplaatst ten zuiden van de A1 ter hoogte van Muiden. Het is onbekend of de soort hier broedt. Daarnaast zijn oude schuren, boerderijen en boomholtes geschikt als broedplaats voor steenuilen.

Categorie 2

Tot deze categorie behoren nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.

De huismus en gierzwaluw zijn karakteristiek voor het stedelijk gebied. Huismussen maken hun nesten onder losse dakpannen, onder de nok van het dak of in een andere geschikte opening in de bebouwing. De gierzwaluw is een vogel die zijn nest maakt onder de nok van een dak. Omdat een gierzwaluw niet goed kan lopen, vanwege te korte poten, heeft deze soort ruimte nodig om een verticale U-bocht te maken om de zij-nok van onderen in te vliegen. Dergelijke nestlocaties komen overal voor waar bebouwing te vinden is. In de gemeente Gooise Meren zijn een groot deel van de woningen geschikt voor gierzwaluw en/of huismus. Woningen die minder geschikt zijn voor deze soorten, zijn woningen met platte daken of zonder openingen in de daken.

Categorie 3

Dit zijn nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. In de omgeving van Gooise Meren zijn waarnemingen van ooievaars bekend. Deze soort

Huisumus

foerageert graag op pas gemaaide weilanden, zoals in de Zanderij Cruysbergen. Op deze locatie is ook een nest van de ooievaar aangetroffen. (biotopenonderzoek Bussum). Daarnaast is een slaappleats van de ooievaar bekend in de Franse Kamp (www.NDFF.nl).

Volgens de literatuur komt verder de kerkuil in de omgeving van de gemeente voor. Voornamelijk ten zuiden van Bussum zijn veel waarnemingen. In het Naardermeer zijn ook territoria van de kerkuil aanwezig. Ten zuiden van de A1 ter hoogte van Muiden zijn kerkuil kasten opgehangen. Kerkuilen broeden veelal in het landelijke gebied in bijvoorbeeld schuren. Ten westen van Muiden is een nest van een slechtvlak vastgesteld. Ook dit is een categorie 3 soort. Vermoedelijk valt het nest buiten de gemeente grenzen, maar het territorium valt gedeeltelijk binnen de grenzen van de gemeente.

Categorie 4

Dit zijn vogels die over een tijdsduur van meerdere jaren gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

In de gemeente Gooise Meren komen de havik, buizerd, sperwer, boomvalk en de ransuil voor. Roofvogels komen hoofdzakelijk in het buitengebied voor of aan de randen van de bebouwde kom. Van deze soorten zijn veel waarnemingen gedaan, daarom zijn alleen de gebieden ingetekend waar met zekerheid een nest of territorium aanwezig is. In verschillende bronnen worden roofvogelhorsten gemeld, die mogelijk in gebruik zijn door soorten uit categorie 4. Deze horsten zijn waargenomen op het voormalige MOB-terrein, de Franse Kamp en de Franse Kampheide, in het Bussums Bloei en de bossen rond Muiderberg. Buiten deze locaties zijn deze roofvogels te verwachten in de overige bosgebieden van de gemeente.

Categorie 5 soorten

Dit zijn vogels die vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar wel voldoende flexibel zijn om zich elders te vestigen wanneer de broedplaats verloren is gegaan.

Vogels die tot categorie 5 behoren en in de gemeente Gooise Meren voorkomen als broedvogel zijn blauwe reiger, boerenwaluw, bonte vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, bosuil, ekster, glanskop, grauwe vliegenvanger, groene specht, grote bonte specht, huiswaluw, ijsvogel, kleine bonte specht, koolmees, oeverwaluw, pimpelmees, spreeuw, torenvalk, zwarte kraai, zwarte mees, zwarte roodstaart en zwarte specht. Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet per project worden afgewogen of de ingreep een negatief effect op deze soorten heeft. Voor het grootste deel van deze soorten geldt dat deze dermate algemeen zijn in de gemeente en directe omgeving, dat vernieling/verdwijning van buiten gebruik zijnde nesten geen van belang zijnde schade zal toebrengen aan de voorkomende populaties van deze soorten. Extra zorgvuldigheid is benodigd op locaties waar de ijsvogel en de kleine bonte specht voorkomen omdat deze soorten minder algemeen zijn. Alleen deze twee soorten van categorie 5 zijn opgenomen op de natuurwaardenkaart.

Tijdens de verschillende onderzoeken zijn meerdere spechtenholen waargenomen. Uit de literatuurstudie blijkt dat verschillende soorten spechten in de gemeente voorkomen. Geschikte gebieden voor spechten zijn plekken waar oudere bomen voorkomen in

Groene specht

Blauwe reiger

combinatie met geschikt foerageergebied (bomengroep/bos en grasland). In vrijwel alle bosgebieden zijn tijdens het veldwerk spechten gaten waargenomen.

Overige niet-jaarrond beschermde vogelsoorten

Omdat nesten van niet-jaarrond beschermde vogelsoorten, als de houtduif en de merel overal voor kunnen komen en deze soorten elk seizoen een ander nest bouwen op een andere locatie, is het niet zinvol om broedlocaties van deze broedvogels aan te geven op de kaart. Tijdens het broedseizoen zijn alle in gebruik zijnde nesten beschermd.

3.4 VISSEN

Binnen de gemeente Gooise Meren komen geen beschermde vissen meer voor. Enkel voormalig beschermde soorten als de kleine modderkruiper, paling, bittervoorn, rivierprik en rivierdonderpad komen voor in de gemeente.

De Naardertrekvaart is een belangrijk water voor deze soorten. In dit kanaal of de aangrenzende wateren zijn vrijwel alle soorten waargenomen. Verder zijn de kanalen in de omgeving ook belangrijk als migratie routes van vissen omdat veel van de kanalen uitkomen in het markermeer. Via de kanalen kunnen de vissen inlands trekken.

3.5 AMFIBIEËN

Uit literatuuronderzoek blijkt dat zowel nationaal beschermde als Europees beschermde amfibieën voorkomen binnen de gemeente Gooise meren (Atlas amfibieën en reptielen van Nederland, 2009, en NDFF).

In de gemeente komen vier Europees beschermde soorten voor, namelijk de heikikker, poelkikker, de kamsalamander en de rugstreeppad. Daarnaast komt de nationaal beschermde alpenwatersalamander voor.

De heikikker houdt van open plekken met slechts hier en daar schuilplaatsen. De heikikker prefereert kalkrijke gebieden met een hoge grondwaterstand zoals veengebieden en elzenbroekbossen. De heikikker is te verwachten in de watergangen van de Zanderij Cruysbergen en bij het Naardermeer. Op deze locaties is ook de Kamsalamander te verwachten. De kamsalamander komt voor in kleinschalige landschappen en bosrijke gebieden met houtwallen en struwelen, in de directe nabijheid van het voortplantingswater. De zanderij en het Naardermeer zijn door de bosrijke omgeving zeer geschikt voor deze soort.

De poelkikker is een zon- en warmteminnende soort met een voorkeur voor onbeschaduwde wateren. De oeverzone moet bij voorkeur goed begroeid zijn. En het water is vaak vrij omvangrijk of maakt deel uit van een groter complex van wateren. Hij komt voor in vennen, poelen en watergangen in hoogveengebieden. Naar verwachting komt deze soort in het Natura2000 gebied Naardermeer voor. Waarnemingen van deze soort zijn echter niet bekend binnen de gemeente. Volgens de atlas van amfibieën en reptielen komt de soort wel voor in het kilometer hok van het Naardermeer.

Poelkikker

De rugstreeppad is een echte pioniersoort die zich voortplant in ondiepe wateren met weinig water- en oeverbegroeiing. Het is een bewoner van zandige terreinen met een betrekkelijk hoge dynamiek, zoals de duinen, de uiterwaarden van de grote rivieren, opgespoten terreinen, heidevelden en akkers. Ook de alpenwatersalamander heeft een voorkeur voor zandige leemgronden, waar deze soort voorkomt in beboste gebieden (loofbos) of kleinschalige landschappen met heggen en struwelen. Deze soorten zijn onder andere te verwachten in de heideterreinen ten zuiden van de bebouwing van Bussum en op het Valkeveen.

Ringslang

3.6 REPTIELEN

Volgens de literatuur komen in de gemeente Gooise Meren de beschermde hazelworm, levendbarende hagedis en de ringslang voor. De zandhagedis is waargenomen in gebieden net buiten de gemeentegrenzen en om die reden zeker niet uit te sluiten in de gemeente.

De ringslang is gebonden aan waterrijke habitats en is waargenomen op verschillende plaatsen in de gemeente Gooise Meren. Zo is deze soort te verwachten bij het Naardermeer, in het heide gebied ten zuiden van Bussum, in Valkeveen, rond Muiderberg en langs de duinen ter hoogte van Muiden.

De heide zijn geschikt voor de levendbarende hagedis en de zandhagedis, terwijl de hazelworm hier aan de bosranden te verwachten is.

3.7 INSECTEN

Libellen

In de gemeente Gooise Meren komen de beschermde libellensoorten gevlekte witsnuitlibel en de groene glazenmaker voor. De gevlekte witsnuitlibel komt voor in laagveenmoerassen en vegetatierijke vennen en duinplassen. In de gemeente Gooise Meren is deze soort waargenomen in de zanderij Cruysbergen en in de omgeving van het Sint Vituscollege. Jonge gevlekte witsnuitlibellen vliegen weg van het water en zijn te vinden op allerlei beschutte plekken. Eén van de waarnemingen heeft waarschijnlijk betrekking op deze jonge libellen. De groene glazenmaker is te verwachten in de Kom van Biegel en mogelijk ook in de watergang achter het Sint Vituscollege. Hier is zijn waardplant de krabbescheer aanwezig. De groene glazenmaker is hier, in tegenstelling tot de gevlekte witsnuitlibel, niet aangetroffen. Wel zijn waarnemingen van de groene glazenmaker bekend in het Naardermeer.

Dagvlinders

In de gemeente is het heideblauwtje op twee locaties waargenomen. Deze soort is onder de Wet natuurbescherming niet meer beschermd. Beide locaties bevinden zich op de Franse Kampheide. Het heideblauwtje prefereert vochtige heideterreinen.

3.8 VAATPLANTEN

In de gemeente Gooise Meren zijn een aantal soorten (voormalig) beschermde vaatplanten aanwezig. Het betreft de soorten rietorchis, waterdrieblad, spaanse ruiter, wilde marjolein, ruigklokje, (spin) dotterbloem, lange ereprijs, steenanjer, kleine zonnedaauw, klokjesgentiaan, steenbeekvaren en tongvaren.

Omdat de gemeente nog steeds waarde hecht aan de tabel 2 en 3 soorten van de voormalig Flora- en faunawet, zijn ook deze soorten opgenomen in de natuurwaardekaart. Met name het Naardermeer, zanderij Cruysbergen en de Franse Kampheide zijn geschikt gebieden voor dergelijke soorten. Op de vestingmuren van Naarden zijn veelal Tongvarens aanwezig.

Van de beschermde flora onder de Wet natuurbescherming is bekend dat tenminste vier soorten voorkomen binnen de gemeente, namelijk korensla, glad biggenkruid, groenknolorchis en schubvaren.

Van de schubvaren is één locatie bekend, dit betreft een exemplaar in de tuin van een bewoner aan de H. Zwaardemakersstraat. De groenknolorchis heeft zijn standplaats binnen het Naardermeer. De korensla en glad biggenkruid groeien beide in de meest oostelijke punt van de gemeente dat grenst aan Huizen.

3.9 OVERIGE SOORTGROEPEN

Op het gebied van kevers, kreeftachtigen en tweekleppigen zijn geen beschermde soorten waargenomen of te verwachten in de gemeente Gooise Meren.

LITERATUUR

J.H. Bouwman, V.J. Kalkman, G. Abbingh, E.P. de Boer, R.P.G. Gerards, D. Groenendijk, R. Ketelaar, R. Manger & T. Termaat, 2008. *Een actualisatie van de verspreiding van de Nederlandse libellen*. Brachytron jaargang 11 (2), Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Stichting EIS en De Vlinderstichting

Brandjes, G.J. (2012). *Nader onderzoek vleermuizen, huismus en gierzwaluw, Torenlaan 1/ Prinsenstraat 14 te Bussum*, Bureau Waardenburg.

Creemers, R. &. (2009). *De amfibieën en reptielen van Nederland, Nederlandse fauna 9*. Leiden: Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey-Nederland.

Dijk, van, S.D., Gooswilligen, van, J., Jong, de, T. (2010). Biotopenonderzoek gemeente Bussum, Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culumborg.

De Vlinderstichting, 2006. *De dagvlinders van Nederland*, Nederlandse Fauna 7. Leiden: Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland.

EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. (2007). *Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen*.

Gemeente Bussum. (2012). *Monitoringsgegevens bermen, natuurlijk maaibeheer*.

Heide, van der, E. (2011). *Ecocorridor Bussum, advies, inrichting en ecoscan*, Roayal Haskoning.

Jong, de, T. (2007). Quickscan groene long Bussum, Bureau Viridis, Culumborg.

Linden, van der, (geen jaartal). *De koedijk, een ecologische 'snelweg'*.

Ministerie van EL&I. (sd). *Beschermde natuur in Nederland: soorten en gebieden in wetgeving en beleid*. Opgehaald van Alterra:
<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx>

Ministerie van LNV. (1998). Beschermde soorten. *Flora- en faunawet bijlage I en II: Stb. 402*.

Ministerie van LNV. (2000). Besluit aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet. *Stb. 523*.

Ministerie van LNV. (2000,2001). Besluit vrijstelling beschermde dier en plantensoorten. *Stb. 525, Stb.499*.

Ministerie van LNV. (2001, november 13). Bekendmaking lijsten beschermde inheemse soorten. *nummer 201*.

Ministerie van LNV. (2001). Flora- en faunawet. *Stb. 656*.

NDFF (sd.) Opgehaald van NDFF.nl

Nationaal Natuurhistorisch Museum. (2004). *De wespen en mieren van Nederland, Nederlandse Fauna 6*. Leiden: Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland.

RAVON. (2010). *Verspreidingsonderzoek vissen 2009*.

Schoppers, E., Heide, van der, J.H., (2011). *Tussentijdse notitie veldonderzoek MOB-complex Bussum*, Royal Haskoning.

SOVON (2002). *Atlas van de Nederlandse broedvogels*, Nederlandse Fauna 5, Vogelonderzoek Nederland, Leiden: Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey-Nederland.

Teelmee.nl. (sd). Opgehaald van www.telmee.nl

Waarneming.nl. (sd). Opgehaald van www.waarneming.nl

Zoogdierverspreiding, 2011. *Verspreidingsatlas van de Zoogdieren van Noord Holland*

BIJLAGE 1 REGIONALE STAAT VAN INSTANDHOUDING

Soort	Actieradius ¹ in (m)	Specifieke omgevingseisen ²	Regionale staat van verspreiding	Instandhouding ³ Leefgebied
Zoogdieren				
Boommarter	1000-2000	Gevarieerd bos met boomholten	G	MO
Das	1000-3000	Kleinschalige weide- of akkerlandschap/ bos/ houtwallen	MO	G
Eekhoorn	<100	Bos/ park/ tuin met naaldbomen	G	G
Hermelijn	>5000	Kleinschalige natuurlandschappen met veel natuurlijke overgangen	G	G
Otter	>5000	Schone wateren en dichte oeverbegroeiing	G	MO
Steenmarter	<1000	Kleinschalige landbouwgebieden/ heggen/ bosjes/ bermen/ gebouwen (zolders, spouwmuren)	O	G
Waterspitsmuis	<200	Water met uitgebreide oevervegetatie	G	G
Wezel	>5000	Gevarieerde structuurrijk terrein met afwisseling van bosschages, ruigtes en rietland bij water	G	G
Vleermuizen				
Baardvleermuis	>5000	Boomholten/spleten	MO	G
Gewone dwergvleermuis	>5000	Spouwmuren/dakpannen	G	G
Gewone grootoorvleermuis	>5000	Spouwmuren/dakpannen/boomholtes/spleten	G	G
Laatvlieger	>5000	Spouwmuren/dakpannen	G	G
Meervleermuis	>5000	Water/spouwmuren/dakpannen/boomholtes/spleten	MO	G
Rosse vleermuis	>5000	Boomholten/spleten	G	G
Ruige dwergvleermuis	>5000	Boomholtes/spleten/dakpannen/spouwmuren	G	G
Watervleermuis	>5000		G	G
Reptielen				
Ringslang	1000- 3000	Takkenbossen/ zonnige plekken/ broeihopen in de nabijheid van water	G	G
Levendbarende hagedis	< 300	Natte- en droge heide/ vochtige bossen/ hooilanden/ moerassen/ houtwal en struweel	G	G
Hazelworm	< 200	Open bos/ bosranden/ houtwallen/ heide	G	G
Zandhagedis	1000- 3000	Open bos/ zand verstuivingen/ heidevelden	MO	G
Amfibieën				
Alpenwatersalamander	<400	Poelen/ langzaam stromende wateren/ bosjes/ houtwallen/ ruigten	MO	MO
Bastaardkikker	<500	Poelen/ natuurvriendelijke oevers	G	G
Bruine kikker	<500	Poelen/ sloten/ grasland/ ruigte/ bosjes	G	G
Gewone pad	<200	Poelen/ sloten/ grasland/ ruigte/ bosjes	G	G
Heikikker	<200	Vennen/ natte heide/ hoogveen/ laagveen/ schraalgrasland	G	MO
Kamsalamander	<400	Poelen/ vennen/ (kleine) langzaam stromende wateren/ open bos/ houtwal en struweel	G	G
Kleine watersalamander	<400	poelen/ natuurvriendelijke oevers/ bosjes/ houtwallen/ ruigten	G	G
Meerkikker	<500	Sloten/ wetingen/ rivierbegeleidende wateren/ laagveen	G	G
Poelkikker	<500	Vennen/ kleine wateren/ sloten/ bos/ heide/ hoogvenen	G	G
Rugstreeppad	<500	Pioniersituaties/ braakliggende terreinen met plasjes	G	G
Dagvlinders				
Heideblauwtje	>2000	heideterreinen	G	G
Libellen				
Groene glazenmaker	<50	Water met krabbenscheervegetatie	G	G
Gevleete witsnuitlibel	<50	Kleine, ondiepe, heldere, beschaduwde wateren, krabbenscheer/ riet/ lisdode vegetaties	MO	G
Vissen				
Bittervoorn	<1000	Vaarten/sloten	G	G
Kleine modderkruiper	<500	Beken/ meren/ sloten	G	G
Paling	>5000	Grote diversiteit aan wateren met voldoende beschutting	G	G
Rivierdonderpad	<1000	Beken/ rivieren/ meren	G	G
Rivierprik	<500	Rivieren/ beken	G	G

G = Gunstig, MO = Matig ongunstig, O = ongunstig.

¹ de afstand waarop soorten tot hun verblijfplaats kunnen worden aangetroffen (de trekafstand om nieuwe leefgebieden te koloniseren is hierin niet meegenomen)

² specifieke eisen aan landschappelijke elementen en de omgeving

³ factoren om de staat van instandhouding van een soort te bepalen. De verspreiding is beoordeeld in een straal van 15km om de gemeentegrens op basis van de dichtheid van verspreidingsgegevens en het dispersievermogen/ de mobiliteit van de soort

Soort	Actieradius ¹ in (m)	Specifieke omgevingseisen ²	Regionale staat van verspreiding	Instandhouding ³ Leefgebied
Mieren				
Rode bosmierspec.	<100	Bossen/ heidegebieden	G	G
Planten				
Akkerklokje	n.v.t.	(spoor)bemen	G	G
Brede wespenorchis	n.v.t.	Open bos op kalkhoudende grond, bermen	G	G
Glad biggenkruid	n.v.t.	Droge zandgronden/ akkers/ bermen/ kustduinen	OM	G
Grasklokje	n.v.t.	Graslanden/ bermen	G	G
Groenknolorchis	n.v.t.	Duinvalleien/ trilvenen	OM	G
Grote kaardebol	n.v.t.	Bermen, ruigten, dijken, spoorwegterreinen	G	G
Jeneverbes	n.v.t.	Zonnige, open plekken op droge, voedselarme, zwak zure tot zure grond	MO	G
Kleine maagdenpalm	n.v.t.	Loofbos/ houtwallen/ spoorbermen	G	G
Kleine zonnedaauw	n.v.t.	Natte, zure heidevelden/ veengrond	MO	O
Klokjesgentiaan	n.v.t.	Op natte, zure grond in heiden, lage graslanden en in blauwgraslanden	O	G
Koningsvaren	n.v.t.	Vochtige loofbossen/ veenmoerassen/ beschaduwde slootkanten	G	G
Korensla	n.v.t.	Kalkarme zandgrond in graanakkers/ bermen	OM	G
Lange ereprijs	n.v.t.	Natte, matig voedselrijke grond bij rivieroever/ spoorbermen	O	MO
Rietorchis	n.v.t.	Moerassig grasland/ moerassen/ oevers	G	G
Ronde zonnedaauw	n.v.t.	Natte heidevelden/ laagveengrond	MO	G
Ruig klokje	n.v.t.	Hakhout, beschaduwde beekoevers	MO	MO
Spaanse ruiter	n.v.t.	Blauwgraslanden, moerassige heide- en veengrond	O	G
Steenanjer	n.v.t.	Droge matig voedselarme graslanden	MO	MO
Tongvaren	n.v.t.	Oude vochtige muren/ beschaduwde greppelkanten	MO	MO
Wilde marjolein	n.v.t.	Droge, matig voedselrijke, kalkhoudende grond/ half beschaduwde tot zonnig	O	MO
Zwanebloem	n.v.t.	Vaarten/ sloten/ verlandingsituaties/ oevers	G	G

G = Gunstig, MO = Matig ongunstig, O = ongunstig.

¹ de afstand waarop soorten tot hun verblijfplaats kunnen worden aangetroffen (de trekafstand om nieuwe leefgebieden te koloniseren is hierin niet meegenomen)

² specifieke eisen aan landschappelijke elementen en de omgeving

³ factoren om de staat van instandhouding van een soort te bepalen. De verspreiding is beoordeeld in een straal van 15km om de gemeentegrens op basis van de dichtheid van verspreidingsgegevens en het dispersievermogen/ de mobiliteit van de soort

soort	fusieafstand ¹ (in m)	specifieke omgevingseisen ²	regionale staat van instandhouding ³	
			verspreiding	leefgebied
boomvalk	1000	bos/ bomengroep/ bomenlaan	MO	G
buizerd	1000	boomgroep/ bos/ bomenlanen	G	G
gierzwaluw	onbekend	nestkasten/ gebouwen/ boomholten	G	G
havik	1000	bos/ bomengroep/ bomenlaan	G	G
huismus	100	nestkasten/ gebouwen/ boomholten	G	G
kerkuil	1000	open/ halfopen gebieden in en nabij gebouwen	MO	MO
kleine bonte specht	300	oud bos/ bomengroep/ bomenlaan	G	G
ijsvogel	2000	onverharde oevers/ boschhage langs watergang	MO	MO
ooievaar	onbekend	open gebieden/weilanden	O	MO
ransuil	500	boomgroep/ bos	G	G
spierwer	500	kleine dichte bossen	G	G

G = Gunstig, MO = Matig ongunstig, O = ongunstig.

¹ de minimale afstand tussen territoria van broedparen

² specifieke eisen aan landschappelijke elementen en de omgeving

³ factoren om de staat van instandhouding van een soort te bepalen. De verspreiding is beoordeeld in een straal van 15km om de gemeentegrens op basis van de dichtheid van verspreidingsgegevens en het dispersievermogen/ de mobiliteit van de soort